

ODPAD MŮŽE BÝT I POKLAD

Projekt „Předcházení vzniku odpadů v Libereckém kraji a okrese Görlitz“, reg. č. 100293401, je financován z Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci Programu spolupráce na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko 2014 – 2020, ze státního rozpočtu ČR a z rozpočtu Libereckého kraje.

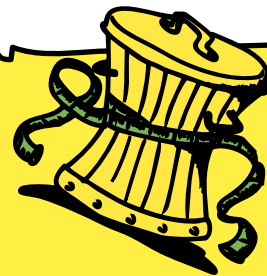

Europäische Union. Europäischer Fonds für regionale Entwicklung.
Evropská unie. Evropský fond pro regionální rozvoj.

Ahoj sousede. Hallo Nachbar.
Interreg VA / 2014 – 2020

Metodika ODPAD MŮŽE BÝT I POKLAD

PROJEKT „PŘEDCHÁZENÍ VZNIKU ODPADŮ V LIBERECKÉM KRAJI A V OKRESE GÖRLITZ“

... je Česko-německý projekt realizovaný v letech 2017-2020 ve spolupráci Střediska ekologické výchovy Libereckého kraje (STŘEVLIK) a německého partnera, Okresu Görlitz.

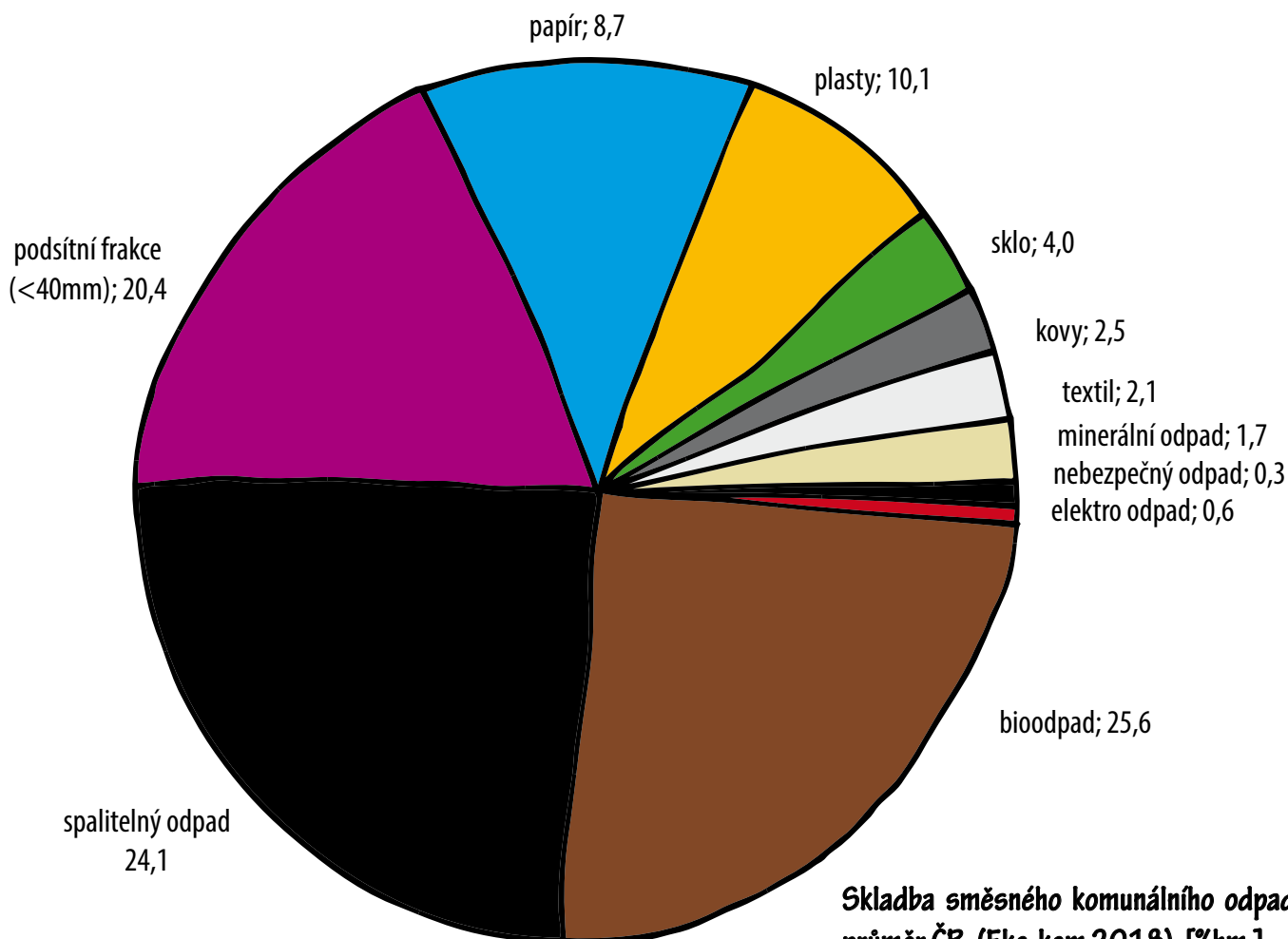
Hlavní náplní projektu jsou vzdělávací programy pro mateřské a základní školy, ve kterých se děti hravou formou učí, jak mohou prakticky předcházet vzniku odpadů. Pro realizaci programu byly připraveny podpůrné materiály v podobě této metodiky, pracovních listů a interaktivního „kalendáře“.

Projekt zahrnuje také aktivity pro pedagogy a odbornou veřejnost – zástupce obcí a organizací zabývajících se předcházením vzniku odpadu. Pro ně byly připraveny odborné semináře v Hejnicích a Žitavě a exkurze do významných provozů zabývajících se předcházením nebo zpracováním odpadů.

Proč se předcházením vzniku odpadů zabývat?

Téma odpadů je jedním z nejdéle a nejčastěji zpracovávaných témat v environmentální výchově. Většinou se však spojuje s tříděním odpadu a barevnými popelnicemi a případnou následnou recyklací. V tomto programu toto téma zásadně rozšiřujeme, protože třídít prostě nestačí.

Každý Čech vytvoří průměrně za rok 350 kg komunálního odpadu, to je asi 1 kg denně. Prvním problémem je tedy už samotné množství odpadu.

Z pohledu na skladbu směsného komunálního odpadu (nevytříděné černé popelnice) jsou vidět materiály, které jsme se poměrně dobře naučili třídit a jejichž podíl ve směsném odpadu klesá – papír, sklo, plasty a kovy. Zdaleka ne všechny vytříděné odpady však umíme v praxi skutečně recyklovat a v mnoha případech je recyklace nákladnou a technologicky náročnou činností.

Z grafu dále vidíme, že veliké rezervy máme také v oblasti bioodpadu, kterého je v našich popelnicích stále více než jedna čtvrtina. Přitom právě tento odpad je cenným zdrojem organické hmoty, která naší půdě citelně schází, a jeho recyklace je poměrně snadná.

Lidí, kteří se snaží situaci s odpady řešit, stále přibývá.

Zero waste

„Život bez odpadů“ je životní styl, který podporuje opětovné využívání zdrojů bez tvorby odpadů, jejich skládkování nebo spalování. Vychází z uvědomělé spotřeby, dobrovolné skromnosti, klade důraz na předcházení vzniku odpadů a hledá alternativy k běžnému způsobu nakládání s odpady.

Když žijeme „BEZ ODPADŮ“, šetříme nejen životní prostředí, ale i naše zdraví a naše peněženky. Nikdo z nás se asi nedokáže zbavit všech odpadů ze dne na den, ale je důležité o nich přemýšlet a někde začít.

Jak nejlépe v praxi postupovat, když chceme snížit množství našeho odpadu, názorně ukazuje **odpadová pyramida**:

Pro děti je vhodné pyramidu zjednodušit :

RECYCLE
REUSE
REDUCE

Vzdělávací program ODPAD MŮŽE BÝT I POKLAD

Pro koho:

Předcházení vzniku odpadů je možné přiblížit už malým dětem – v mateřských školách nebo dětem mladšího školního věku. Jak je tedy přimět k zamýšlení nad smyslem věcí?

Cíl programu:

Cílem programu je vést děti k předcházení vzniku odpadů.

Chceme, aby si uvědomily, jaké konkrétní možnosti mají, jaké praktické kroky a opatření mohou samy udělat. Vybrali jsme témata, která se děti přímo dotýkají, a možnosti snižování množství odpadu, které jim dávají smysl. Všechno se točí kolem života dětí, věcí, které mohou ovlivnit. V mateřských školách vidíme potenciál hlavně v oblastech potravin, zpracování biologického odpadu a v prodloužení životního cyklu vlastních věcí dětí (hračky, oblečení...). Na 1. stupni základních škol jsme se nadto soustředili už více na vhodné spotřebitelské chování, zahrnující omezování jednorázových výrobků, opakované využívání věcí, které máme, dobrovolnou skromnost.

Rádi bychom věřili, že program může mít dopad i na přístup k odpadům u dospělých - ve školce, škole i v domácnostech rodičů.

Organizace programu:

Námi navržený a ověřený program se skládá ze čtyř vzájemně navazujících bloků, které je vhodné realizovat během 1-4 týdnů, aby děti mohly vnímat kontinuitu příběhu.

- 1. blok: Motivační příběh - AMÁLČIN SEN/PŘÍBĚH JEDNÉ PETKY**
- 2. blok: TŘÍDIT NESTAČÍ** - aktivity rozvíjející, jak předcházet vzniku odpadů, (vermi)kompostování
- 3. blok: UPCYKLACE JE LEGRACE** - výroba vermikompostéru a další tvoření z odpadových materiálů
- 4. blok: ŠÍŘÍME TO DÁL** - shrnutí; představení programu rodičům, mladším dětem, dalším třídám...

Program však můžete libovolně rozšířit a obohatit o další bloky - nabízí se například praktické seznámení s procesem recyklace ve formě výroby ručního papíru, popsané i v „kalendáři“, apod.

Materiály:

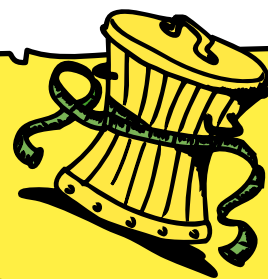
Metodiku programu „Odpad může být i poklad“ doplňují pracovní listy pro MŠ a 1. stupeň ZŠ a velký obrazový interaktivní „kalendář“, který slouží k motivaci dětí a obsahuje omalovánku, vystřihovánku, návod a další hry.

Informace a materiály k projektu najdete také na www.strevlik.cz/bezodpadu.

Doufáme, že se vám bude s materiály dobře pracovat. Přejeme, ať se vám předcházet vzniku odpadů s dětmi nejen daří, ale ať vás i baví!

BLOK 1 – MOTIVAČNÍ PŘÍBĚH

Cíl: Motivovat k zamyšlení nad tématem, uvědomit si souvislosti mezi naším chováním a tvorbou odpadu a naše možnosti, jak vzniku odpadů předcházet.

První blok projektu vtaňuje děti do problematiky odpadů hrouvou divadelní formou. Zaměřuje se především na to, co se s odpady děje poté, co je vyhodíme, a jak to můžeme ovlivnit. Pomůcky a kulisy se snažíme cíleně vyrobit z odpadových materiálů, použít to, co už máme, nic nového nekupovat a minimalizovat vznik odpadu. Během příběhu podporujeme zapojení dětí do děje, dáváme prostor pro otázky a diskuzi. Příběh pro ZŠ je proložen praktickými aktivitami dětí.

Fotky, krátké video a další materiály pro inspiraci najdete na stránkách www.strevlik.cz/bezodpadu.

MOTIVAČNÍ PŘÍBĚH PRO MŠ: AMÁLČIN SEN

Úvodní motivační aktivitou je loutkové divadlo vyprávějící příběh hraček, které se dostaly na skládku a hledají cestu ven. Kulisy i loutky jsou vyrobeny z odpadních materiálů (stará vařečka, igelitové pytlíky, obnošené ponožky, staré kartony a textil), případně můžete využít vystřihovací postavičky z pracovních listů. Divadlo je nazváno Amálčin sen a učitelé na téma programu děti nepřipravují. Děti jsou tak do problematiky vtaženy až přímo dějem a neočekávají vžitě stereotypy výuky o odpadech.

AMÁLČIN SEN

Byl večer a malá holčička Amálka si v pokojíčku hrála se svým medvídkem Tedýskem. Tedýsek chtěl nový papír, ale Amálka mu vysvětlila, že může kreslit i na druhou stranu. Je to lepší, protože papír je vyrobený ze dřeva, které je ze stromů. Když tedy budeme šetřit papírem, šetříme i stromy a naši přírodu. Vtom ale do pokojíčku vešla maminka: "Amálko, uklid si pokojíček a vyčisti zoubky, je čas jít spinkat!" Amálka ale hrozně nerada uklízela, a tak pokojíček uklidila jen tak rychle halabala, hračky i Tedýska zastrčila pod hromádku zmuchlaného papíru s igelitovým pytlíkem a šla spinkat.

Když usnula, zdál se jí sen: V tom snu se maminka přišla v noci na spící Amálku podívat. Rozhlédla se zamračeně po pokojíčku: „Ta Amálka je ale nepořádnice, ani uklidit si po sobě neumí. Všude se něco válí! Musím to tu dát trochu do pořádku! A co tady ta hromada odpadků? Pryč s ní!“ A maminka omylem vyhodila s odpadky do koše i medvídku Tedýska. Brzy ráno, ještě než se Amálka probudila, přijeli popeláři a odvezli vyneseny koš i s Tedýskem na skládku...

„Kde to jsem? Kdepak jsem se to jenom ocitl? Fuj, tady to ale smrdí!!! A té špíny!“ podíval se medvídek Tedýsek zděšeně, když ho popelářské auto společně s kupou odpadků vysypalo na skládku. „Tady určitě nezůstanu!“ Ihned se rozhodl vydat se domů k Amálce. Když vtom se mu do cesty postavila zvláštní stvoření složená z odpadků, plastových lahví a pytlíků. Hned na něj hromovým hlasem spustila: „Zpátky!!! Nikam nepůjdeš! My jsme pytlíková stráž a ze skládky ven nikoho nepustíme!“ „Ale to je nedorozumění, já sem přece nepatřím, já patřím domů k Amálce!“ vysvětloval Tedýsek. „Patříš, nepatříš, teď jsi tu, a co na skládku přijde, už na skládce zůstane!“ hromovali pytlíkoví strážci.

Tedýsek byl moc smutný, připadal si strašně opuštěný. Když vtom zaslechl podivné vrzání a bručení. Nejdřív se trochu vylekal, ale jeho zvědavost byla silnější. „Kdo je tam? Haló, já jsem tady!“ zavolal. Z kupy odpadků vyjelo staré rozvrzané autíčko. „Jé, ahoj, já jsem medvídek Tedýsek, kdopak jsi ty?“ „Já jsem Bručoun, taky jsem byl hračka, ale teď už jsem dlouho tady na skládce.“ „A nemohli bychom spolu zkusit utéct pryč? Rád bych se vrátil ke své Amálce, určitě se jí po mně stýská!“ povídá Tedýsek Bručounovi. „Ale kdepak,“ zabručelo autíčko, „ze skládky se jen tak nedostaneme, viděl jsi Pytlíky, ne? Ti nás nepustí! Ale jestli chceš, můžeme tu být spolu, aspoň nám tu nebude tak smutno.“ A tak našel Tedýsek nového kamaráda.

Jednoho dne na skládce uslyšeli hezoučký zpěv. Když přišli zvědavě blíž, uviděli krásnou panenku. Její šatičky byly sice celé otrhané, ale panenka měla přesto pořád dobrou náladu a laskavé srdce. Všem chtěla pomoci. Věřila, že když se bude snažit, určitě se nakonec i s kamarády dostane ze skládky pryč. Proto jí všichni říkali panenka Naděje. Společně s Bručounem a Tedýskem se rozhodli vydat na záchrannou výpravu, na níž potkali spoustu zajímavých věcí. Panenka se snažila všem pomoci a dát jim nový život. Z děravé holínky vyrobili květináč, ze staré láhve krmítko pro ptáčky, z prasklého květináče zvoneček a objevili dokonce i další hračku – medvídka Mišu, Tedýskova ztraceného bratrance.

Všichni kamarádi se s nadějí vydali na velikánský skládkový kopec. Doufali, že shora objeví cestu ven ze skládky, ale čekalo je velké zklamání: Shora pořád viděli jen moře a moře odpadků. Všichni byli moc smutní a chtěli se vrátit zpět, ale panenka Naděje ne, nevzdala se a šla dál. Vtom se jí do cesty postavila stará známá pytlíková stráž v čele se svým šéfem, Velkým Drsoněm: „Stůj! Koukej se vrátit, odkud jsi přišla!“ Ale panenka se nezalekla. „Když to nepůjde po dobrém, půjde to po zlém!!!“ zahromoval Velký Drsoň a panenku zajal. „Pomóóó!!!“ volala Naděje. Kamarádi ji uslyšeli. „Přece ji v tom nemůžeme nechat!“ shodli se a rychle se jí vypravili na pomoc. Pytlíkoví strážci se jim ale postavili do cesty: „Kampak si myslíte, že jdete?!?“

Tedýsek s kamarády se dlouho snažili přemluvit pytlíkové strážce, aby panenku Naději pustili, že toho panenka hodně zná, má spoustu nápadů a mohla by pomoci i jim, Pytlíkům. „Určitě by pro vás také vymyslela nějakou skvělou hru!“ Pytlíkoví strážci nevěděli, co to je „hrát si“, ale moc to chtěli zkusit, a tak nakonec panenku pustili. Naděje pak za odměnu vymyslela pro pytlíkové strážce zábavnou hru zvanou RECYKLACE.

Ze starých PET láhví, ze kterých byla vytvořena tělíčka strážců, se může vyrobit třeba teplá mikina ... Pytlíkoví strážci měli radost, že mohou být také užiteční. A tak se nakonec polepšili. Za obzorem skládky se v tu chvíli objevila krásná duha a všichni kamarádi se rozhodli, že se za ni vydají hledat poklad.

Vtom se malá Amálka probudila ze svého snu. „Kde mám svého Tedýska? Není na skládce? Ale kdepak, leží tady, pod hromadou papíru. To byl jen sen!“ Amálce se moc ulevilo, že je Tedýsek v pořádku, a proto slíbila mamince, že se odteď bude mnohem lépe starat o své věci. Bylo jí ale líto nejen Tedýska, ale i ostatních nepotřebných a vyhozených hraček. Proto s maminkou vymyslely, že by bylo pěkné společně s ostatními dětmi ve školce založit záchranou stanici pro hračky, aby neskončily na skládce, jako v Amálčině snu.

Na divadlo navazuje krátká diskuze o tom, co děti do koše nejčastěji vyhazují, kde odpad končí a čím jiným než odpadem by mohly věci být.

Písnička PEČUJ O ZEMI

Během divadelního příběhu si panenka Naděje zpívá písničku, kterou se dětmi naučíme a bude nás provázet všemi bloky projektu. Melodii písničky si můžete libovolně vymyslet.

[: Pečuj o zemi, taky o ty druhé :]

[: pečujte s námi, legrace to bude :]

Ref: [: Fér, fér, fér, pojďme se dělit fér:]

[: Děľme se s každým, s mravenci a ptáky :]

[: děľme se se mnou, no a s tebou taky :]

Ref: [: Fér, fér, fér, pojďme se dělit fér:]

[: Děľme se s včelkou i s vlčími máky :]

[: děľme se s půdou, taky žížaláky :]

Ref: [: Fér, fér, fér, pojďme se dělit fér:]

Zdroj: Tereza Záleská, CiP

Tvořivá aktivita - Žížalí zápich do květináče

Pomůcky: lékařské dřevěné špachtle, růžová tempera, fixy, lepidlo, drobné zbytky látek, vlny

Po písničce si s dětmi vyrobíme zápich do květináče ve tvaru žížaly. Navazujeme tak na písničku a zároveň se připravujeme na téma zpracování bioodpadu, o kterém se budeme bavit více ve druhém bloku.

Lékařské dřevěné špachtle natřeme temperou na růžovo, aby připomínaly tělo žížaly. Děti na ně fixy namalují obličej a články žížalího těla. Poté ze zbytků látek vystříhají oblečky na své žížaly a přilepí je tyčinkovým lepidlem. Vlasy mohou mít z kousků vlny nebo vaty. Používáme odpadový materiál, drobné kousky vlny, filcu, látek, ze kterých již nic moc vyrobit nejde.

MOTIVAČNÍ PŘÍBĚH PRO 1. STUPEŇ ZŠ: PŘÍBĚH JEDNÉ PETKY

Symbolickým průvodcem příběhu je PET láhev. Ve čtyřech dějstvích jsou postupně rozehrány různé způsoby nakládání s odpady - od odhození do přírody, vyhození do směsného odpadu a odvezení na skládku, vytřídění a recyklaci až po předcházení vzniku odpadu. Příběh je prokládán praktickými aktivitami.

1. DĚJSTVÍ – LÁHEV LETÍ Z OKNA

V prvním dějství se děti seznamují s kamarády Láďou a Eliškou. Eliška je „ekologicky smýšlející, informovaná a uvědomělá“, Láďa naopak tyto věci dosud moc neřeší. Zatímco se žáci usazují, Láďa dopije nápoj z PET láhve a šupem ji vyhodí otevřeným oknem přímo před překvapenými dětmi. Eliška vypadá stejně udiveně a pohoršeně se podívá na Láďu. Ten jí samolibě odpoví: „... se to tam přece rozpadne...“ „Ale jak dlouho to bude trvat?“ Láďa nemá tušení, proto se Eliška obrátí na děti a ty tipují. Následuje aktivita „Hřbitov odpadků“ a diskuse.

Aktivita: Hřbitov odpadků

Žáci ve skupinkách nebo samostatně přiřazují druh odpadu k době, za jakou se rozloží.

Pomůcky: pracovní list Hřbitov odpadků nebo truhlíčka s reálnými odpady (plechovka, ohryzek, sklenice, PET láhev, list papíru) a kartičky s dobou jejich rozkladu.

2. DĚJSTVÍ – LÁHEV LETÍ DO KOŠE

Eliška: „Vyhodit PET flašku jen tak z okna nebo do přírody tedy fakt není dobrý nápad.“

Láďa: „Tak kam s ní? Už vím – do koše!“ načež se strefí lahví přímo do koše.

Eliška: „To už vypadá o něco lépe, ale jen na první pohled. Děti, co myslíte, že se teď s lahví stane dál?“ Děti možná odpovědí: Skončí ve spalovně nebo na skládce.

Eliška: „Byli jste už někdy na skládce? Jak to tam vypadalo? - Víte co? Pojďme se na takovou skládku teď spolu podívat.“

Není spalování jako spalování

Pokud chceme, můžeme na spalovny zavést řeč ve stylu:

Láďa: „Já bych to hodil do kamen!“

Eliška: „No, nevím, jestli je to dobré řešení. Co myslíte, děti? Proč bychom neměli odpad doma pálit?“

Nato můžeme zavést krátkou diskuzi o problematice spalování odpadu

- není spalování jako spalování
- problém s domácím spalováním odpadů
- potřeba důkladné filtrace vypouštěných plynů
- moderní spalovny - energetické využití odpadu

Scéna SKLÁDKA:

Pomůcky: převlek či loutka krále skládky, látkové a igelitové plachty pošíté či polepené odpady, pytle s odpady, vysypané odpady jako kulisy, koště, (šátek a rukavice pro uklízečku)

Vtom se začnou valit kupy odpadů a odpadkových pytlů, až je brzy scéna zavalená. Na skládce se objevují „lehce záporné“ bytosti „Pytlíci“ v čele s „králem skládky“. Král skládky a Pytlíci začnou radostně tancovat, rozhazovat odpady a opěvovat skládku, kde je všeho dostatek, je tu vše, na co si vzpomenete, a vzduchem létají spousty pytlíků. (Navazuje aktivita Pytlíkový tanec.)

Pytlíkového krále skládky můžeme ztvárnit různými způsoby:

- převlek do pláště pošíitého či polepeného odpady, igelity, bublinkovou fólií. . .
- loutka z petky, igelitů a dalších odpadků
- figurka pytlíkového strážce z pracovních listů pro MŠ. . .

Král skládky: „Na skládce je spousta a spousta krásných věcí! No jen se pojdte podívat, pojdte si sáhnout, co tu máme za úžasné poklady!“ (Navazuje aktivita Skládková hmatovka.) „A jak to tu voní! Pojdte si čuchnout, to je lahoda!“ (Následuje aktivita Skládková smradovka.)

V závěru dějství přichází uklízečka (nebo Eliška), která pytlíkového krále i celou skládku s hlasitým hudrováním koštětem vymete a otevře okno. „Už toho nepořádku a smradu bylo dost! My tady žádnou skládku nechceme!!!“

Aktivita: Pytlíkový tanec

Pomůcky: Igelitové pytlíky

Cílem této pohybové aktivity je, aby děti udržely ve vzduchu co nejvíc igelitových pytlíků. Nejprve pomocí pinkání rukama, později jim můžeme úkol ztížit: ruce používat nesmějí, pytlíky udržují nahore fukáním.

Můžeme zmínit, že i zreálných skládek vítr často rozfoukává igelitové pytlíky do okolní přírody potom hyzdí krajinu, působí problémy s plasty ve vodě, v žaludcích živočichů ...

Aktivita: Skládková hmatovka:

Děti poznávají různé odpadové materiály po hmatu.

Pomůcky: „Nádoby“ na materiál, např. černé igelitové pytle nebo obalené sklenice, materiály, např. skartovaný papír, alobal, plastová víčka, bublinková fólie, molitan, suché listí, polystyren ...

Skládková smradovka:

Děti určují rozmanité odpady podle čichu.

Pomůcky: malé neprůhledné nebo obalené sklenice (od přesnídávky) s víčkem s nevábně vonící náplní, jako např. shnilé jablko, nafta, saponáty/savo, nedopalky cigaret, použitý kočkolit, plechovka od rybiček atd.

3. DĚJSTVÍ – RECYKLACE

Pomůcky: nádoby na tříděný a směsný odpad

Láďa s Eliškou nahlas přemýšlejí, co tedy mají s tou prázdnou lahví udělat: „Tak z okna ne, do koše teda taky ne - takovéhle skládky tady nechceme ... Tak kam s ní?“ žádají pomoc od dětí. Děti pravděpodobně napovědí, že by měl Láďa petku dát do tříděného odpadu. Načež ji Láďa hodí do špatného kontejneru. Děti ho opraví. Eliška ho napomene, že ještě na jednu věc zapomněl. Pokud na to děti nepřijdou samy, napoví, že je potřeba láhve nejprve sešlápnout, a vysvětlí, proč.

Následuje krátká diskuze o třídění odpadu. Co všechno se třídí a proč? Lze navázat aktivitou Odpadová sluchovka. Co se s vytříděným odpadem stane? Objasníme si rozdíl mezi tříděním odpadu a recyklací.

Co se tedy stane s naší PET lahví? Vysvětlíme si, jak probíhá recyklace plastů. Proces můžeme dětem přiblížit promítnutím fotek (např. viz prezentace na www.strevlik.cz/bezodpadu), krátkého videa nebo zjednodušeným modelem recyklační továrny z kartonů a starých trubek (Aktivita Recyklační továrna). Co je výsledkem recyklace PET lahví? Nové lahve, umělé vlákno pro výrobu např. fleusu nebo výplně polštářů, plyšáků...

Aktivita: Odpadová sluchovka

Děti se snaží poznat druh materiálu a typ odpadu podle sluchu.

Pomůcky: krabice s materiály: plechovky, PET lahve, kelímky od jogurtu, polystyren, bublinková fólie, mikrotenové sáčky, sklenice, suché listí, kameny atd.)

Aktivita: Recyklační továrna

Děti si prakticky ztvární zjednodušený průběh recyklace PET lahví. Model recyklační továrny si mohou i sami vyrobit.

Pomůcky: Kartony, trubky a další odpadové materiály na výroby modelu továrny (viz foto)

4. DĚJSTVÍ – NEJLEPŠÍ JE TAKOVÝ ODPAD, KTERÝ VŮBEC NEVZNIKNE

Láďa (a pravděpodobně i děti) jsou teď už náramně spokojeni, jak situaci krásně vyřešili. Jen Eliška se pořád tváří trochu rozpačitě. Láďa si toho všimne: „Co je, Eli? Co se ti pořád nezdá? Petku jsme pěkně vytrídili, bude z ní nová mikinka nebo plyšák, to je super, ne?“

Eliška proto vysvětluje: „Víte, děti, kolik je potřeba PET lahví na výrobu jedné mikiny? (Asi 25). A víte, kolik PET lahví průměrně spotřebuje každý Čech za rok? Tipnete si? (asi 150) Kolik mikin bychom tedy mohli vyrobit každý rok z petek 1 člověka?“ (Starší děti mohou příklad spočítat, mladším výsledek prozradíme.) „Využijeme tolik mikin? A co pak budeme dělat s mikinami, které už nechceme?“

„Problém totiž je, že PET lahví vyrábíme tolik, že i když je možné je recyklovat, nemáme pro takové množství využití, továrny jich nechtějí tolik odebírat ... Problém jsou i různé barvy PET lahví - čiré se recyklují nejlépe. A především pak není vyřešený způsob nakládání s odpadem z fleesových mikin - také se v přírodě nerozloží ...“

Eliška se proto Láďa a dětí ptá, jestli by to nešlo udělat ještě lépe. „Jaký odpad je nejlepší a proč?“ Děti zkouší a odůvodňují různé nápady, až dojdeme k tomu, že „**nejlepší odpad je ten, co vůbec nevznikne!**“

Na to se Láďa ohradí: „A co mám teda pít a jak? To mám snad umřít žízni?“ Po diskuzi s dětmi dojdeme k tomu, že může pít vodu z kohoutku a mít na ni vlastní láhev z odolnějšího materiálu (nebo opakovaně používat stále stejnou petku, dokud se nezničí). Láďa moc nevěří kvalitě kohoutkové vody, že prý je jen na mytí a splachování záchodu. Eliška mu oponuje a nakonec navrhně, aby tedy zkusili nezávislý test chuti a kvality a porovnali balenou vodu s vodou z kohoutku (viz aktivita Chuťovka).

Aktivita: Chuťovka - test kvality vody

Pomůcky: 2 džbánky, balená stolní voda a voda z kohoutku, skleničky pro všechny děti (určitě ne kelímky na jedno použití!)

V nezávislém testu porovnáme chuť a kvalitu vody z kohoutku a balené vody. (Vodu z kohoutku doporučujeme nechat chvíli odstát.) Po vyhodnocení můžeme zmínit hledisko čerstvosti a pravidelné kontroly kohoutkové vody a výrazného cenového nepoměru obou vod.

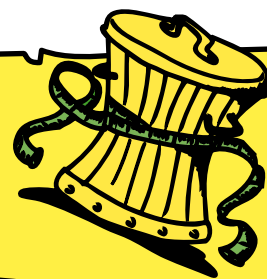
Svačínová groteska

Cíl scénky: zamyslet se nad zbytečností mnohých obalových materiálů. Scénku je možné zařadit v době svačiny - jako intermezzo v „Příběhu jedné petky“, nebo lze využít zcela samostatně, například při představení projektu rodičům ve 4. bloku.

Pomůcky: malá jednotlivě balená sušenka zabalená v další spoustě obalů a nakonec v igelitce, nakrájené jablko v krabici na svačinu, látková taška, nejlépe recyklovaná, cylinder a motýlek pro pána, klobouček a šál pro dámu, hudba z grotesky - viz www.strevlik.cz/bezodpadu.

Na pozadí grotesky je promítnutá černobílá lázeňská scéna a k ní hraje pianová hudba z grotesky. Na scéně před plátnem je lavička. Z jedné strany přichází dáma v klobouku s látkovou taškou a posadí se, z druhé strany přichází lázeňský štramák v cylindru s naducanou igelitkou. Štramák se posunkem zeptá, zda si může přisednout. Dáma s úsměvem a zamrknáním přikývne. Nato oba začnou svačit. Zatímco dáma si z látkové tašky vyndá krabičku s nakrájeným jablíčkem, štramák rozbaluje jeden obal za druhým, až má před sebou celou kupu odpadků. Když už má dáma téměř dojedeno, konečně se mu ze změti obalů podaří rozbalit maličkou jednotlivě zabalenou sušenku. Následuje reflexe a diskuze o zbytečných obalech.

BLOK 2 – TŘÍDĚNÍ NESTAČÍ

Cíl: Ve druhém bloku se prostřednictvím praktických ukázek, aktivit a her snažíme v dětech upevnit a dále rozvíjet principy a možnosti předcházení vzniku odpadů.

V MŠ se zaměřujeme spíše na prodloužení života věcí a hledání alternativ k jejich vyhození, v ZŠ na vhodné spotřebitelské chování. Podstatná část bloku je v obou případech věnována vermikompostování jako způsobu zpracování bioodpadu.

Průběh bloku pro MŠ:

1. Evokace: diskuze na téma „Co je odpad“
2. Pexeso UPCYCLING
3. Útěk ze skládky
4. Připomenutí divadla - malování obrázku
5. Vermikompostování aneb Seznamte se s žížalami
6. Reflexe

Průběh bloku pro ZŠ:

1. Evokace: aktivita Odpadku z koše ven
2. Odpadové pexeso „Máme na výběr“
3. ZERO-WASTE, UPCYCLING aneb jde to i jinak
4. Vermikompostování aneb Seznamte se s žížalami
5. Reflexe formou hry Odpadové Riskuj

Pexeso „UPCYCLING“

(MŠ i ZŠ)

Cíl: seznámit se s tím, jak můžeme různé věci ještě dále použít, aby nemusely skončit na skládce

Pomůcky: reálné předměty (či obrázky předmětů) považované obvykle za odpad a z nich vyrobené věci (např. dřeváková holinka - květináč z holinky, PET lahev - trychtýř nebo krmítko pro ptáčky, prázdná sklenice - vázička nebo sklenice s kompotem...)

V tomto pexesu je dvojice tvořena odpadem a výrobkem z něj. Hru můžeme hrát jako klasické pexeso, malé děti mohou hledat dvojice s „odkrytými kartami“, nebo si každé dítě vylosuje jeden předmět a pak se vzájemně hledají do dvojic.

Útěk ze skládky

(MŠ i ZŠ)

Cíl: uvědomit si, jak bychom mohli různé věci ještě dále použít, aby nemusely skončit na skládce

Pomůcky: Plachta představující skládku, reálné předměty nebo obrázky na první pohled neužitečných věcí, které skončily na skládce, loutky z loutkového divadla (Velký Drsoň, panenka Naděje).

Děti si sednou na plachtu představující skládku a vylosují si předměty nebo obrázky vyhozených věcí. Aby se ze skládky dostaly ven, musí pro svou věc najít její další možné využití. Potom ji pytlíková stráž propustí k panence Naději.

„Tak děti, teď jste všechny odpadky a odvezli vás na skládku. Všude kolem obchází pytlíková stráž a nikoho nepustí ven. Panenka Naděje vám chce pomoci a zachránit vás, ale už jí docházejí nápady a neví si rady. Musíte proto samy vymyslet, co by se s tím vaším odpadem ještě dalo udělat, k čemu ho použít nebo co z něj vyrobit. Když přesvědčíte pytlíkovou stráž a panenku, že ještě můžete být užiteční, zachrání vás a pomůže vám ze skládky ven.“

Odpadku, z koše ven

(MŠ i ZŠ)

Cíl: Evokovat téma a uvědomit si množství a rozmanitost odpadů, které běžně vyhazujeme. Zamyslet se nad tím, jak můžeme vzniku odpadů předcházet a nezůstávat u pouhého třídění

Pomůcky: plachta, pytel s předem připravenými odpadky nebo koš s odpadky ze třídy, barevné tašky nebo malé kontejnery na třídění, (sběrače na odpadky)

Sedneme si do kroužku okolo plachty, doprostřed vysypeme pytel s odpadky nebo koš ze třídy. Děti mají nejprve za úkol odpad roztrždit. Zkontrolujeme správnost a případně diskutujeme nad nejasnostmi. Vytríděním jsme se však stále nezabavili problému příliš velkého množství odpadu. Proto následuje druhý úkol: Děti si postupně vybírají předměty a navrhují, jak by se vzniku tohoto konkrétního odpadu dalo předejít - jeho opakovaným využitím jinak, darováním tomu, kdo by jej stále mohl potřebovat, volbou jiné alternativy, takže bychom věc vůbec nekoupili a odpad nevytvořili, apod.

Odpadové pexeso „Máme na výběr“

(ZŠ)

Cíl: Uvědomit si, že předcházet vzniku odpadů můžeme zejména vhodnými volbami při nakupování: Odpady omezíme, pokud se vyhneme jednorázovým výrobkům, malým balením, zbytečným obalům a budeme si vybírat výrobky a obaly ekologicky šetrnější.

Pomůcky: Dvojice (event. trojice) alternativních výrobků, jejichž nákupem a používáním tvoříme rozdílné množství různého odpadu:

rýže ve varných sáčcích	rýže v plastovém obalu	rýže v papírovém obalu	látkový sáček na rýži
igelitka	papírová taška	látková taška	taška ze starého trika
mikrotenový sáček	papírový pytlík	látkový sáček ze záclony	
hliníková plechovka	PET láhev	pevnější vymyvatelná láhev	
jednorázový plastový kelímeček	omyvatelný pevnější kelímeček		
jednorázový plastový talíř	porcelánový talíř		
jednorázový plastový příbor	kovový příbor		
jednorázová plastová lžice	bambusová lžice	kovová lžice	
papírové ručníky	froté ručník		
vlhčené ubrousky	papírové kapesníčky	látkový kapesník	
malé cukříky	cukřenka		
malé másličko (1 porce)	máslo (obal od něj)		
malá marmeládka/medík	sklenice marmelády/medu		
1 porce hořčice v hliníkovém pytlíčku	plastový kelímeček hořčice	sklenice hořčice	
sušenky balené každá zvlášť	větší balení sušenek		
jablka na plast. táčku balená do fólie	jablka v igelitovém sáčku	jablka v sáčku ze záclony	jablka volně - BEZ OBALU

Každé dítě si z pytle vylosuje 1 výrobek. (Můžeme také předměty rozdat dětem do rukou za zády - a děti pak nejprve věci poznávají po hmatu.) Potom se navzájem hledají do dvojic/trojic, které tvoří alternativní varianty. Společně pak nad alternativami diskutujeme. V některých případech nemusí být jednoznačné, která varianta (například druh obalu) je „lepší“. Někdy je obal, který je v přírodě snáze rozložitelný nebo lépe recyklovatelný na druhou stranu mnohem energeticky náročnější vyrobit. Není pak nutné dětem předkládat jednoznačná řešení, důležité je si tyto souvislosti uvědomovat. Právě proto je aktivita vhodnější spíše pro starší děti.

Cíl: Seznámení s pojmy ZERO-WASTE a UPCYCLING, s praktickými příklady a náměty, jak můžeme předcházet vzniku odpadů, představení ukázek upcyklovaných výrobků, plánování 3. tvořivého bloku

Pomůcky: ukázky šetrnějších alternativ k věcem běžné spotřeby, ukázky upcyklovaných výrobků - nejlépe reálných, nebo aspoň na obrázku (např. nákupní taška ze starého trička, originální kabelka ze starých džinsů, sáčky na ovoce ze staré záclony apod.)

ZERO-WASTE, nebo také česky Život bez odpadů, je životní styl, který podporuje opětovné využívání zdrojů bez tvorby odpadů. Vychází z uvědomělé spotřeby, dobrovolné skromnosti, klade důraz na předcházení vzniku odpadů a hledá alternativy k běžnému způsobu nakládání s odpady.

Když žijeme „BEZ ODPADŮ“, šetříme nejen životní prostředí, ale i naše zdraví a naše peněženky. Jak to dělat?

- Kupujte jen nezbytné věci, nejlepší je ten odpad, který vůbec nevznikne.
- Preferujte věci na více použití, dobře opravitelné, nebo alespoň recyklovatelné bez ztráty hodnoty.
- Zkuste si věci opravit či upcyklovat sami, podívejte se po nabídce takových výrobků při nákupu.

S dětmi si vysvětlíme pojem **UPCYCLING**, co znamená, jak vznikl (UP = nahoru, CYCLING = dokola, cyklus) a proč je mnohem hodnotnější než recyklace/ downcycling. Zatímco při recyklaci původní produkt často postupně stále více ztrácí na kvalitě a hodnotě (např. papír nejde recyklovat donekonečna), upcycling naopak zvyšuje hodnotu a udržitelnost původně nevhodného či přímo odpadového materiálu nebo výrobku. Při upcyclingu jde tedy o to, že z nepoužívaných věcí určených k likvidaci vyrobíme něco nového, užitečného, co budeme dál používat - a dáme tak věci „nový život“. Následně si ukážeme několik praktických příkladů upcyklovaných výrobků a společně s dětmi se domluvíme, které z nich by si v následujícím bloku chtěly vyrobit a co k tomu budou potřebovat. Kládeme důraz na to, abychom z odpadových materiálů netvořili pouhé dekorace, ale věci, které opravdu využijeme a ideálně podpoří naši další snahu o redukci odpadů.

VERMIKOMPOSTOVÁNÍ aneb Seznamte se s žížalami

(ZŠ i MŠ)

Cíle:

- uvědomit si, že bioodpad vůbec nepatří do směsného odpadu, protože je cennou surovinou pro tvorbu humusu, který potřebujeme pro pěstování rostlin, ovoce, zeleniny ...
- seznámit se s procesem přeměny bioodpadu na humus a s žížalami, stavbou jejich těla, způsobem života, rozmnožováním a jejich obrovským významem pro půdu
- představit vermikompostér, díky němuž můžeme kompostovat i v interiéru. Inspirovat k založení vlastního vermikompostéru

Pomůcky: fungující vermikompostér, modely žížal a kokonů vyrobené ze starých punčocháčů, lupy, bílé misky nebo talíře (např. pod větší květináč), lžice, lopatka, lahvička s „žížalím čajem“, bioodpad, příručka Začínáme s vermikompostováním

Dle statistik asi čtvrtinu směsného odpadu tvoří bioodpad, přestože jeho recyklace je snadná a nanejvýš žádoucí - humus potřebujeme pro pěstování všech rostlin a plodin. Kam tedy s bioodpadem? Zeptáme se dětí a mluvíme o tom, kdo má doma na zahradě kompost, co tam patří, k čemu je dobrý. Ideální je mít kompost i na školní zahradě. Pokud však tuto možnost nemáme, existují jiné alternativy - VERMIKOMPOSTÉRY.

VERMIKOMPOSTOVÁNÍ je způsob zpracování bioodpadu v interiéru - v domácnostech i ve školách, ve speciálních nádobách, které si můžeme buď koupit, nebo snadno sami vyrobit z odpadových materiálů (možnost výroby ve 3. bloku). Využíváme k tomu kalifornské žížaly, které bioodpad rychle přemění na vermikompost a „žížalí čaj“. Oboje výborně uplatníme jako kvalitní hnojivo na rostliny doma i na zahradě.

Podrobné informace o vermikompostování a žížalách najdete v příručce Začínáme s vermikompostováním nebo na www.strevlik.cz/vermikompostujte-s-nami.

Dětem nejprve předvedeme vermikompostér, ukážeme, z čeho se skládá, a vysvětlíme, jak funguje. Potom dětem představíme žížaly jako živočichy, kteří se významnou měrou podílejí na tvorbě humusu. Žížaly si přiblížíme nejprve na modelech (obrázcích). Ukážeme si, jak žížaly vypadají, popíšeme stavbu jejich těla, vyprávíme, jak se pohybují, rozmnožují, čím se živí a proč jsou tak důležité. **Před představením živých žížal dětem vysvětlíme, jak je potřeba se k nim chovat a jak s nimi zacházet.**

Pak otevřeme vermikompostér, děti si mohou žížaly prohlédnout zblízka, zájemci si je mohou opatrně vzít na dlaň a studovat pod lupou. Mohou pozorovat barvy, pohyb a aktivitu žížal, rozdíl mezi jedinci, hledat v kompostu žížalí „miminka“ nebo kokony (žížalí vajíčka) a pod lupou v nich pozorovat miniaturní žížalky. Pro lepší hledání a pozorování pod lupou můžeme trochu kompostu odebrat na bílé misky, kde detaily lépe uvidíme. Prostřednictvím pozorování a přímého kontaktu s živými žížalami se děti učí překonávat předsudky, odpor či strach a vytvářejí si pozitivní vztah k těmto živočichům. Zdůrazňujeme přitom význam těchto půdních živočichů a půdy obecně. Žížaly nakonec vrátíme zpět do vermikompostéru a společně je „nakrmíme“ bioodpadem.

Cílem této aktivity je také inspirovat školy a školky k založení vlastního vermikompostéru, (pokud nemají venkovní kompost), kde mohou děti průběžně sledovat proces přeměny bioodpadu na humus, pozorovat žížaly, chvostokoky a další drobné půdní živočichy a pečovat o ně.

Odpadové Riskuj

(pro ZŠ)

Cíl: hravé opakování, upevnění poznatků na téma odpady a současně zpětná vazba, co si děti z programu odnesly a jak pochopily principy a možnosti předcházení vzniku odpadů

Pomůcky: rozstříhané kartičky hry Odpadové Riskuj, tabule nebo velký papír na zapisování výsledků

Žáci se rozdělí na 3 – 4 týmy, vysvětlíme pravidla známé televizní hry Riskuj a připomeneme, že za špatně zodpovězenou či nezodpovězenou otázku se body odečítají.

Týmy si postupně vybírají otázky ze 6 různých oblastí, souvisejících s odpady. Náročnost otázky odpovídá její bodové hodnotě. Po správné odpovědi tým body přičítá, v opačném případě odečítá. Je na zvážení učitele, zda po špatně zodpovězené otázce dá možnost odpovědět a získat body ještě dalším týmům. (V nižších ročnících, kde děti ještě neznají záporná čísla, mohou týmy začínat s kreditem 1000 bodů, případně počítat v jednotkách či desítkách místo stovek ...)

BLOK 3 – UPCYKLACE JE LEGRACE

Cíl: Prakticky si vyzkoušet „UPCYKLOVAT“ - z odpadových materiálů a starých, nepotřebných věcí vyrobíme něco nového, užitečného, a tím jim dáme „nový život“. Klademe důraz na to, abychom netvořili pouze „dekorace“, ale věci, které budeme opravdu používat a které pokud možno dále posílí naši snahu o předcházení vzniku odpadů. Kreativně se meze nekladou.

Ve školce obvykle vytváříme z odpadových materiálů loutky Panenky Naděje a Velkého Drsoně - šéfa pytlíkové stráže.

Ve škole by pokud možno měl být jedním z výstupů třídní/školní vermikompostér, který si žáci pod dohledem lektora sami vyrobí dle návodu v pracovním listu. Ve 4. bloku pak do něj dostanou žížalí násadu a mohou začít vermikompostovat.

Během povídání o UPCYKLACI ve 2. bloku dětem ukážeme různé příklady upcyklovaných výrobků. Děti se spolu samy domluví, co by chtěly ve 3. bloku tvořit, a mají čas, aby si k tomu sehnaly vše potřebné.

Krmítko pro ptáčky

Pomůcky: PET láhev, nůž nebo nůžky, klacíky nebo staré vařečky, provázek, semínka

Do lahví vystříháme otvory jako na obrázcích, případně prostrčíme klacík nebo vařečku. Pak stačí jen nasypat semínka a zavěsit.

Vermikompostér

Pomůcky: 3 stejně velké nádoby s víky (kbelíky od barvy či z jídelny, plastové boxy...), kus látky nebo netkané textilie, vrtačka, nýtovačka, nůž.

Postup výroby i s nákresem najdete v pracovním listu.

Podrobnější informace o vermikompostování najdete na

www.strevlik.cz/vermikompostujte-s-nami,

kde si můžete stáhnout příručku Začínáme s vermikompostováním.

Se svým fungujícím vermikompostérem se můžete zapojit i do soutěže **Miss VERMIKOMPOST**.

Kasička či penál z PET lahvi

Pomůcky: 2 PET lahve stejné velikosti (barvy mohou být různé), 1 zip cca 25 cm (nejlépe plastový, protože nedrhně), jehla a bavlnka, nůžky

Podle toho, jak chceme velkou kasičku, si uřízneme spodní části PET lahvi a okraje rovně zastříháme. Bavlnkou pak přišijeme zip nejprve k jednomu a pak i druhému spodku petky.

Kasičku můžeme dozdobit kresbou fixem nebo polepením zbytky látek.

Nákupní taška ze starého trička

Pomůcky: staré tričko nebo tílko, nůžky, (pravítko, krejčovská křída nebo tužka, fix...)

Tričko ustrihneme rukávy tak, aby švy zůstaly na tašce (zpevní ucha). V případě malého výstřihu jej zvětšíme, abychom mohli do tašky snadno vkládat věci. Spodek trička nastříháme na asi 2 cm široké proužky. Pokud chceme tašku s třásněmi, délku proužků volíme podle požadovaných třásní, pokud třásně nechceme, proužky stačí 5 cm dlouhé. Potom nastříhané proužky dole svážeme na 2 uzlíky. (Pokud chceme viditelné třásně, zavazujeme tričko po líci, pokud chceme tašku bez třásní, tričko před zavazováním obrátíme naruby.)

Tašku můžeme dále dozdobit krátkými prostřihy (vznikne něco jako síťovka), textilními aplikacemi z kousků látek (rukávů jiných triček ...), kresbou či nápisy permanentním fixem apod.

Odpadové Člověče, nezlob se

Pomůcky: 16 PET lahví podobné velikosti (4x4 druhy/barvy), plachta nebo staré prostěradlo, případně karton, tlusté permanentní fixy, barvy, šablony a vzor hracího pole, hrací kostka

Na prostěradlo si rozvrhneme hrací plán. Pak kreslíme kolečka podle šablony (miska, podtácek...). Vyznačíme „domečky“ a začáteční pozice figurek podle vzoru - vybarvíme vybraná políčka příslušnými barvami. Hrací plán si můžeme dále dozdobit podle libosti.

Pokud máme lahve 4 barev, stačí je jen částečně naplnit vodou nebo jiným materiálem (písek, rýže), aby lépe stály jako figurky. Pokud máme lahve 1 barvy, je potřeba náplň obarvit - např. potravinářským barvivem.

Deskové hry a pomůcky

Pomůcky: Karton nebo plátno, víčka z PET-lahví, fixy, barvy, nůžky, pravítko...

„Člověče, nezlob se“ lze vyrobit z odpadních materiálů i v běžné velikosti, obdobně jako to velké. Podobným způsobem si můžeme vyrobit i další deskové a stolní hry, například dámu, piškvorky, nebo také šikovní pomůcky například na matematiku (počítadlo, mřížka pro násobení...). Jako figurky/žetony poslouží víčka z PET lahví.

Škvorovník

Pomůcky: starý květináč, seno/sláma/listí, přírodní provázek, (barvičky na dozdobení)

Škvoři mají nezaslouženě nevalnou pověst, ale na zahrádce mohou být velmi užiteční, protože se živí larvami mšic. Domeček jim vyrobíme ze starého květináče: Na provázek přivážeme kus klacíku, aby dobře držel, vložíme jej do květináče a volný konec provázku protáhneme dírou ven - slouží k zavěšení škvorovníku na strom. Květináč vyplníme senem, slámou nebo mechem a můžeme jej i krásně pomalovat..

Hmyzí domečky

Pomůcky: plechovky, provázek, nůžky, klacíky, rákosová stébla, sláma, seno ...

Drobným hmyzáčkům na zahrádě můžeme nabídnout úkryt ve hmyzím domečku. Naše zahrádka tak bude pestřejší a rostlinky lépe opylované.

Loutky Velkého Drsoně a panenky Naděje

Pomůcky: vařečka, stará ponožka, PET láhev, igelitové sáčky, zbytky látek, vlny, písek nebo rýže.

Z odpadních materiálů, které si děti přinesou z domova, vyrobíme loutku Velkého Drsoně, panenky Naděje a dalších postav z pohádky. Tu si pak můžeme znovu společně zahrát.

Pytlíky na pečivo, ovoce a zeleninu

Pomůcky: látky, záclony, šňůrky, šicí stroj nebo jehla a nit, nůžky

Ze starých kousků látek můžeme vystříhnout a ušít pytlíky na pečivo, staré záclony se zase dobře hodí na sáčky na ovoce a zeleninu. Nepotřebujeme pak v obchodech igelítáky, které stejně často vzápětí vyhodíme.

Šperky z PET lahví

Pomůcky: barevné PET lahve (nejlépe zbytky z výroby kasiček), nůžky/nůžtičky, kleštičky, pinzety, čajové svíčky, drátek, korálky, šperkařské komponenty, případně jen šňůrka na navléknutí

Z umytých PET lahví vystřihujeme tvary, které chceme (kolečka, čtverečky, slzičky, kytičky ...). Musíme počítat s tím, že teplem se tvary asi o třetinu zmenší. Rozžhaveným drátkem si nejprve uděláme do tvarů dírky pro navléknutí. Kleštičkami nebo pinzetou podržíme plast několik cm nad plamenem.

Hotové tvary pak (i s korálky) navlékneme na šňůrku, nebo použijeme šperkařské komponenty, které tvarujeme kleštičkami a dle potřeby doplníme korálky.

BLOK 4 – ŠÍŘÍME TO DÁL

Cíl: připravit praktické podmínky k tomu, že konec programu neznamená konec předcházení vzniku odpadů, ale vlastně spíš jeho začátek, šířit myšlenky a způsoby předcházení vzniku odpadu dál, získat podporu rodičů, spolupráci dalších dětí, tříd, „nebýt v tom sami“

Na základě již absolvovaných bloků se děti domluví, jakým způsobem mohou principy předcházení vzniku odpadů šířit dál - svým rodičům, mladším dětem, dalším třídám. Mohou zvolit různé formy prezentace:

- Představení pro rodiče, mladší děti - divadlo, pásmo scének, básniček, vtipů k tématu (lze využít vyrobené loutky)
- Praktické dílničky - společné tvoření z odpadových materiálů - inspirace ve 3. bloku
- Různá stanoviště s praktickými aktivitami (pohybové, smyslové, pokusy..) - náměty z předchozích bloků

Tento blok poskytuje velmi cennou zpětnou vazbu. Při představování tématu dětmi je výborně vidět, které z aspektů programu je nejvíce oslovily a jak jednotlivé principy chápou, které z témat mají potřebu rodičům přetlumočit.

Zároveň máme tímto způsobem větší šanci snížit riziko odmítavé reakce rodičů a naopak získat jejich podporu.

4. blok je také vhodné využít k založení vermikompostéru - dětem slavnostně předáme žížalí násadu, kompostér zabydlíme a můžeme se zapojit i do soutěže **Miss VERMIKOMPOST** (viz internetové stránky www.strevlik.cz/vermikompostujte-s-nami).

Tím uvádíme do praxe některé ze způsobů předcházení vzniku odpadů.

NEJLEPŠÍ ODPAD JE TEN, KTERÝ VŮBEC NEVZNIKNE!

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM „ODPAD MŮŽE BÝT I POKLAD“

Předcházení vzniku odpadů je možné přiblížit už malým dětem – v mateřských školách nebo dětem mladšího školního věku. Jak je tedy přimět k zamýšlení nad smyslem věcí?

Téma odpadů je jedním z nejdéle a nejčastěji zpracovávaných témat v environmentální výchově. Většinou se však spojuje s tříděním odpadu a barevnými popelnicemi a případnou následnou recyklací. V tomto programu toto téma zásadně rozšiřujeme, protože třídít prostě nestačí.

Vybrali jsme témata, která se děti přímo dotýkají, a možnosti snižování množství odpadu, které jim dávají smysl. Všechno se točí kolem dětí, jejich života, věcí, které mohou ovlivnit. Prakticky představujeme méně známé způsoby, jak se dá odpad proměnit v poklad. Sestavili jsme vzdělávací program, který se skládá se ze čtyř navazujících bloků a ve výsledku má dopad i na přístup k odpadům u dospělých – ve školce, škole a v domácnostech rodičů.

Připravili jsme pro vás metodiku vzdělávacího programu a pracovní listy pro MŠ a 1. stupeň ZŠ.

Tyto materiály doplňuje dále interaktivní obrazový „kalendář“, obsahující hry, vystřihovánku, omalovánku a motivační plán.

Program „Odpad může být i poklad“ vznikl v rámci česko-německého projektu **Předcházení vzniku odpadů v Libereckém kraji a okresu Görlitz**, ve spolupráci Střediska ekologické výchovy Libereckého kraje (STŘEVLIK) a německých partnerů.

Autoři vzdělávacích programů a pracovních listů: Eliška Jáčová, Jana Modrá, Adéla Roubíčková, Ladislav David

Ilustrace: Eliška Jáčová, Jana Modrá

Vydal: STŘEVLIK, p.o., 2019

www.strevlik.cz/bezodpadu